

Blizu Škofje Loke je hrib Gavžnik. V srednjem veku je loška gosposka postavila na Gavžniku vislice, nanje pa obešala zločince.

Takrat je v Stari Loki živel čudaški metlar Groga, ki je vsako kresno noč metal v zrak prižgane metle. Neke kresne noči pa je goreča metla po nesreči padla na sosednjo s slamnatimi otepi pokrito bajto. Bajta je zgorela, grajski hlapci pa so metlarja vklenili in odvedli v loški grad. Glavar loškega gospodarstva je nesrečnega metlarja kot požigalca velel privezati na natezalnico, nato ga je med mučenjem vpraševal:

»Zakaj si metal goreče metle v zrak?«

»Zato, da bi osmodil čarovnice, ki vsako kresno noč na metlah jezdijo po zraku,« je odgovoril metlar.

»Če si že vedel, da čarovnice prav na kresno noč na metlah jezdijo na Klek, si imel z njimi zmenek, ne?«

»Nič nisem bil domenjen z njimi!« je ugovarjal nesrečni Groga na natezalnici. »Le nesrečo sem hotel odvrniti od Stare Loke.«

»Kakšno nesrečo?«

»Čarovnice med ježo pljuvajo na zemljo, da so potlej naše njive nerodovitne.«

»Ali veš, da je v goreči bajti zgorela hroma sosedu?«

»To slišim šele zdaj,« je odvrnil metlar. »A če bi vedel, da je v bajti hroma žensčura, bi jo bil rešil iz goreče hiše.«

Neusmiljeni loški glavar pa je nad zločincem izrekel takšno sodbo, kakršna je bila tedaj v navadi za požigalce.

»Odvedite metlarja v Staro Loko!« je ukazal grajskim hlapcem in biričem. »Tamkaj naj potipa rane mrtve ženske. Če je kriv njene smrti, bodo njene rane osvežile, če pa je nedolžen, ga spustite na svobodo.«

»A kaj naj storimo z njim, če bodo rane zakrvavele?« je vprašal grajski birič.

»Tedaj ima zmenek s čarovnicami. Odvedite ga na Gavžnik in obesite ga!« je sodil loški glavar.

In grajski hlapci so odvedli obsojenca na pogorišče, kjer je sredi ožigov ležala ožgana ženska. Njene rane so bile še vse sveže; katerekoli se je bil metlar dotaknil, vsaka je zakrvavela.

Tako so metlarja odpeljali na bližnji hrib, kjer so stale grajske vislice, in ga obesili.

Od takrat so Ločani hribu, na katerem so obešali obsojence, vzdeli ime Gavžnik. To ime ima še dandanašnji, četudi na Gavžniku ni več sledu o vislicah.

(Motiv: Desana Savnik, Škofja Loka)

Opomba: Gavžnik v resnici spominja s svojim imenom na čase, ko so tod zločince obešali (gl. opomba na str. 205). Mučenje med zasliševanjem na loškem gradu ima zgodovinsko osnovo.

P. B.